

АКУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА, ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Яна ТАТАРОВСЬКА, курсантка 202 навчальної групи Навчально-наукового інституту №2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри поліцейського права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Яніна КВІТКА**

Згідно статистики кожна 5 жінка в Україні страждає від різних форм домашнього насильства. Протягом 2019 року зафіксовано понад 130 тисяч звернень громадян з приводу домашнього насильства, що на 15% більше у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, з них 88% - від жінок, від дітей надійшло 1055 звернень [7].

Домашнє насильство є однією із глобальних проблем людства, не тільки в наш час а й в минулому. І цьому є багато причин. В наш час ще розповсюджені погляди, успадковані від патріархального укладу, які у суспільній свідомості нерідко виправдовують домашнє насильство. Досить згадати відомі прислів'я «Б'є - значить любить», «Небита жінка - як коса неклепана» або поширена думка про те, що жінки самі провокують насильство над ними, не виконуючи законних вимог чоловіка [5].

Патріархальну систему цінностей і принизливе ставлення до жінки можна відстежувати в приказках і прислів'ях, що мали деякий вплив на поведінку людей і відображали собою культурно-моральні настанови. Прикладом може слугувати правило «трьох К» у німців – «Kinder, Küche, Kirche» – діти, кухня, церква; чи приказка, що є характерною для нашої країни, про становище або статус жінки – «вагітна, боса й на кухні». Вплив і значення культурно-моральних настанов на існування та відтворення такого соціального явища, як гендерне насильство, є загальновизнаним: Підлегле становище жінки в суспільстві закріплюють соціально-культурні традиції, що мають дискримінаційний характер, і економічну нерівність [4].

Іншим фактором вчинення домашнього насильства є зниження рівня життя значної частини населення, поширення безробіття, алкоголізм і наркотична залежність, проституція, пандемія. Все це впливає на свідомість людей, руйнуючи її, і фізичне насильство на фоні цих чинників здається нормою. Економічна нестабільність призводить до збільшення випадків домашнього насильства. Але, за статистикою, насильство відбувається не тільки в сім'ях з низькою соціальною відповідальністю і матеріальним благополуччям, а в різних прошарках суспільства в не залежності від соціального статусу.

Домашнє насильство характеризується жорстокістю, зухвалістю і винятковим цинізмом, що свідчить про складні внутрішньо-сімейні стосунки. За даними вивчення кримінальних справ, кожен восьмий насильницький злочин в сім'ї - 13,2 % вчинено з особливою жорстокістю, кожен сьомий -

15,4 % - із садизмом, кожний шостий - 16,9% - із знущанням над потерпілим [6, с. 27]. Дуже велика кількість випадків самогубств серед жертв насильства. На фоні страху і щоденного приниження гідності жертва не бачить іншого виходу крім покінчити із цим життям, помилково вважаючи що іншого виходу не має, злочинець залякує свою жертву так, щоб вона не могла звернутися ні до кого за допомогою.

Намагаючись подолати проблему домашнього насильства, у грудні 2017 року Верховна Рада ухвалила Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству», в якому запропоновано новий підхід до боротьби з цим негативним явищем у суспільстві [3].

Під домашнім насильством тепер розуміється дії або бездіяльність фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [3].

Тобто, постраждалими визнаються особи, незалежно від того, чи проживають вони спільно зі своїми кривдниками, чи ні (наречені, подружжя, колишнє подружжя, мати, батько, діти, їх батьки, брати, сестри, нерідні батьки, опікуни, піклувальники, їхні діти, прийомні діти, діти-вихованці, інші родичі до двоюрідного ступеню зв'язку, особи, які спільно проживали або проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі, їх діти та батьки) та особи, які проживають разом (будь-які інші родичі, люди, які пов'язані спільним побутом, мають спільні права та обов'язки).

Відповідно до Закону впроваджується комплексний підхід у боротьбі з домашнім насильством. Було створено Єдиний державний реєстр випадків домашнього насильства, кол-центр для підтримки жертв насильства. До кривдника можуть бути застосовані спеціальні заходи протидії домашньому насильству такі як: терміновий заборонний припис стосовно кривдника; обмежувальний припис стосовно кривдника; взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи; направлення кривдника на проходження програми для кривдників [3].

У разі вчинення будь-якого виду домашнього насильства постраждалі мають право звернутися із відповідною заявою та повідомленням як до органів Національної поліції за місцем свого проживання (перебування), так і до районних, районних у містах Києві і Севастополі державних адміністрацій та виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах.

Кривдник, який порушив вимоги спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству, несе відповідальність відповідно до закону.

Законодавством передбачена адміністративна відповідальність за вчинення домашнього насильства. Відповідно до статті 173⁻² Кодексу

України про адміністративні правопорушення «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» на особу може бути накладений штраф від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до семи діб [1]. Стаття 126-1 Кримінального кодексу передбачає, що домашнє насильство, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо теперішнього чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи, караються громадськими роботами на строк від 150 до 240 годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років [2].

Отже можна зробити висновок, що домашнє насильство на даний період життя є дуже актуальною проблемою. І, не зважаючи на всі методи запобігання та протидії домашньому насильству, кількість жертв не зменшується. Україна визнає існування проблеми домашнього насильства, протидія якому є одним із пріоритетних напрямків державної політики. На даному етапі розвитку суспільства іде постійна боротьба з домашнім насильством і, на нашу думку, в майбутньому ми досягнемо викорінення цього ганебного явища із нашого життя.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Ст.1122.
2. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. ст. 131.
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству Закон України. №2671-VIII від 17.01.2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 5. ст.35.
4. Історичні аспекти виникнення проблеми домашнього насильства/ Сукмановська Л.М. *НАУКОВИЙ ВІСНИК ЛДУВС*. 2016. № 3 https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsy/03_2016/16slmpdn.pdf
5. Історичні витоки та соціологічне осмислення явища насильства в сім'ї: гендерний аналіз проблеми / Приходько Т. В., Садикова Т. В. // *Вісник НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць. 2009. № 3. С. 130–138.
6. Правові та кримінологічні засади запобігання насильства в сім'ї: Навч. посіб. За заг. Ред. О.М. Джужі, І.В. Опришка, О.Г. Куліка., К.: НАВСУ. 2005.